

II. ÜNİTE: MİLLİ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR DERS NOTLARI

I. DÜNYA SAVAŞI (1914-1918)

❖ Genel Sebepler

- 1789 Fransız İhtilali ile yayılan **milliyetçilik** akımının etkisi (**siyasi**)
- Sanayi İnkılabı'nın sonucunda ham madde ve pazar arayışının artması ve **sömürgecilik** yarışı (**ekonomik**)
- Devletler arası **bloklaşma ve silahlanma yarışı** yer almıştır (**siyasi**)

❖ Özel Sebepler

- İngiltere ile Almanya arasındaki **sömürgecilik yarışı** (**ekonomik**)
- Avusturya Macaristan İmparatorluğu (**Cermenizm politikası**) ve Rusya (**Panslavizm politikası**) arasındaki Balkanlara hâkim olma mücadelesi (**siyasi**)
- Fransa ile Almaya arasında önemli kömür yataklarına sahip **Alsas Loren** bölgesine sahip olma yarışı (**ekonomik**)
- İtalya'nın siyasi birliğini geç tamamlayıp sömürge elde etmek istemesi (**ekonomik**)

❖ Savaşı Başlatan Olay

Avusturya-Macaristan veliahtı **Ferdinand**, ziyaret sebebiyle gittiği Sırbistan'ın **Saraybosna** şehrinde öldürüldü. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu veliahtı öldüren **Sırp milliyetçisini** kendilerine teslim edilmesi istedi bu istek yerine getirilmeyince Sırbistan'a savaş açtı. Bu durum **Birinci Dünya Savaşını** başlatan olay oldu.

İtilaf (Anlaşma) Devletleri: İngiltere, Fransa ve Rusya (Sonradan; İtalya, ABD, Japonya, Romanya, Yunanistan)

İttifak (Bağlaşma) Devletleri: Almanya, Avusturya- Macaristan İmp. Ve İtalya (Sonradan; Osmanlı ve Bulgaristan)

İtalya Savaş başlamadan kendisine **Batı Anadolu'dan** toprak vaat edilmesinden dolayı İttifak grubundan İtilaf grubuna geçmiştir.

Yunanistan: Savaşa son katılan devlettir.

Japonya: Savaştan çekilen ilk devlettir.

İtalya: Savaşta saf değiştiren devlettir.

ABD: Savaşın seyrini ve süresini kısaltan devlettir.

Osmanlı Devleti: Savaşın süresini uzatan devlettir.

OSMANLI DEVLETİNİN SON SAVAŞI: I. DÜNYA SAVAŞI

❖ Savaş Öncesi Osmanlı Devleti'nin Tutumu

- Tarafsızlığını ilan etti.
- Boğazları kapattı.
- Kapitülasyonları tek taraflı kaldırdı.

NOT: Osmanlı Devleti ilk ittifak girişimlerini İngiltere ve Fransa'yla yaptı fakat olumlu bir sonuç alınamadı. Çünkü İtilaf Devletleri **gizli antlaşmalarla** Osmanlı topraklarını kendi aralarında paylaşmışlardı.

NOT: Osmanlı Devleti, iktidardaki Alman yanlısı olan **İttihat ve Terakki Hükûmeti'nin** de etkisiyle Almanya'yla yakınlaştı ve İttifak Devletleri'nin yanında savaşa girdi.

❖ Almanya'nın Osmanlı'yı Yanında İsteme Nedenleri

- Halife'nin kutsal **cihat etme**, dini gücünden yararlanmak istemesi
- Cephe sayısını artırarak **savaş yükünü hafifletmek**

- Osmanlı'nın **jeopolitik** konumundan yararlanmak
- Osmanlı'nın sahip olduğu yer altı ve yer üstü kaynaklarını kullanmak
- Osmanlı'nın **asker ve insan gücünden** yararlanmak
- ❖ **Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girme Nedenleri**
- Kaybettiğimiz toprakları **geri alma** düşüncesi

- **Siyasi yalnızlıktan** kurtulmak istemesi
- Almanya ile yapılan **gizli anlaşma**
- İttihat ve Terakki'nin **Almanya hayranlığı**
- Almanya'nın Türk ve Müslüman bir sömürgeye sahip **olmaması**
- **Almanya'nın savaşı kazanacağına** inanılması
- Kapitülasyonlardan ve dış borçlardan **kurtulma isteği**
- **Turancılık** ideali doğrultusunda Kafkaslar geçilerek Orta Asya Türklerini bir çatı altında toplama düşüncesi
- Coğrafi konumu gereği savaş dışı kalmasının zor olması

❖ **Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girmesi**

İngiliz donanmasından kaçan iki Alman gemisi boğazlardan geçerek Osmanlı Devleti'ne sığınmıştır. Osmanlı Devleti, savaşın başında tarafsız olduğunu bildirmesine rağmen bu iki gemiyi satın alıp Türk bayrağı çekmiştir. Bu gemilerden **Goben'e Yavuz Breslau'a da Midilli** adı verilmiştir.

Bu iki gemi **3 Kasım 1914'te** Karadeniz'e açılıp **Rus limanlarını bombalayınca** Rusya Osmanlı Devleti'ne savaş açmış ve böylece **Osmanlı Devleti I.Dünya Savaşı'na girmiştir.**

❖ **Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesiyle**

- Savaş **geniş bir alana** yayıldı.
- **Savaşın süresi uzadı.**
- **Yeni cephe**ler açıldı.
- Almanya'nın yükü hafifledi.
- İtilaf Devletleri'nin işi zorlaşmıştır.
- Halife Mehmet Reşat **Cihat** ilan etti.
- Boğazlar kapatıldı.
- Kapitülasyonlar tek taraflı olarak **kaldırıldı.**

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda Savaşığı Cephe

Taarruz(Saldırı) Cephe	Savunma Cephe	Yardım Cephe
-Kafkas Cephesi -Kanal Cephesi (2K şeklinde kodlanabilir)	-Çanakkale Cephesi -Irak Cephesi -Hicaz-Yemen Cephesi -Suriye-Filistin Cephesi	-Galiçya Cephesi -Romanya Cephesi -Makedonya Cephesi (Hepsinin sonu "ya" ile bitiyor)

KAFKAS CEPHESİ

Osmanlı Devleti'nin ilk **taarruz** cephesidir.

Çarlık Rusya ile mücadele edilmiştir.

-Açılma Nedenleri:

- Anadolu'daki Türklerle Orta Asya'daki Türkleri birleştirmek istemeleri(**Pantürkizm-Turancılık**)
- Almanların **Bakü petrol**lerini ele geçirmek istemesi
- Kars, Ardahan ve Batum'u Ruslardan geri almak

-Sonuçları:

- **Enver Paşa** komutasındaki Türk ordusu **Sarıkamış Harekâtı'nı** gerçekleştirdi.
- Bölgedeki ağır hava koşulları, ulaşım güçlükleri, salgın hastalıklar ve teçhizat eksiklikleri nedeniyle **harekât başarısız oldu**. Harekâta yer alan askerlerin büyük bölümü hayatını kaybetti.
- Harekâtın başarısız olmasının bir nedeni de bölgedeki Ermenilerin bir kısmının **Ruslarla işbirliği** yapmasıdır.
- **Ruslar**; Erzurum, Erzincan, Gümüşhane, Trabzon, Rize, Muş, Van ve Bitlis'i işgal ettiler.
- Çanakkale Cephesi'nden sonra **Mustafa Kemal** Kafkas Cephesi'nde görev aldı ve **Muş ve Bitlis'i** Rusların elinden kurtardı.
- 1917 yılının sonlarına doğru **Rusya'da Bolşevik İhtilali** çıktı. İhtilalin sonunda çarlık rejiminin yerini **Sovyet Rusya** aldı. Yeni yönetim 3 Mart 1918'de **Brest Litovsk (Birest Litovsk)** Antlaşması'nı imzalayıp savaştan çekilince Kafkas Cephesi kendiliğinden kapanmış oldu.
- **Brest Litovsk (Birest Litovsk)** Antlaşması'yla Kars, Ardahan ve Batum Osmanlı Devleti'ne geri verilmiştir.

Osmanlı Hükûmeti Ermenilerin Ruslarla iş birliğini önlemek için 27 Mayıs 1915 tarihinde **Sevk ve İskân Kanunu (Tehcir Kanunu)**'nu çıkarmıştır. Bu kanunla olaylara karışan Ermeniler, Suriye'ye ve Irak'ın kuzeyindeki bölgeye göçe tabi tutulmuştur. Savaş sonrası **Geri Dönüş Kararnamesi**'yle yer değiştirmeye tabi tutulan Ermenilerin eski evlerine ve arazilerine dönebileceklerini ilan edilmiştir.

KANAL CEPHESİ

İngiltere ile mücadele edilmiştir.

-Açılma Nedenleri:

Almanya'nın isteğiyle açılmıştır. Amaç **İngiltere'nin sömürgeleriyle olan bağlantısını kesmek**, Mısır'ı İngilizlerden geri almak ve **Süveyş Kanalı'nı** ele geçirmektir.

-Sonuçları:

- İngilizlerin kışkırtmasıyla bir kısım Arapların Osmanlı'ya karşı ayaklanması ve ordunun malzeme sıkıntısı gibi nedenlerle **başarıya ulaşılamadı**.
- İngilizler, Sina Yarımadası'nı alarak **Suriye sınırına kadar** dayandı.

ÇANAKKALE CEPHESİ

-Açılma Nedenleri:

- İstanbul ve Boğazları ele geçirip Osmanlı Devleti'ni **saf dışı** bırakmak.
- Rusya'ya Boğazlar üzerinden **yardım götürmek**.
- Balkan Devletleri'ni kendi yanlarında savaşa çekmek.
- Savaşı **kısa zamanda** sonuçlandırmak.
- Çanakkale'yi ele geçirerek Osmanlı Devleti'nin Asya ve Avrupa arasındaki **askeri bağını kesmek**.

-Savaşın Gelişimi:

İtilaf devletleri ilk olarak Şubat 1915'ten itibaren Boğazlardan geçmeye çalıştılar ancak kıyıdaki Türk topçusunun atışları ve **Nusrat** mayın gemisinin Boğazlar'a gizlice bıraktığı mayınlar sebebiyle İtilaf Devletleri donanması ağır kayıplar verdi ve geri çekilmek zorunda kaldılar (**18 Mart 1915**).

NOT: Çanakkale Savaşı'nda **Cevat Paşa 18 Mart Kahramanı** olarak anılmaktadır. Yine **Seyit Onbaşı** bu savaşın kahramanlarından.

Boğazı geçemeyen İtilaf Devletleri, karadan Gelibolu Yarımadası'na asker çıkararak bölgeyi ele geçirmek ve bu yolla İstanbul'a ulaşmak istiyorlardı. **Anzaklar'ında** bulunduğu İtilaf orduları Gelibolu Yarımadası'na çıkarma yaptı.

İtilaf devletleri askerleri, daha önce Balkan Savaşlarında bölgeyi tanıyan 19. Tümen Komutanı **Mustafa Kemal** tarafından durduruldular.

Yorum: Mustafa Kemal'in düşmanın nereden çıkarma yapacağını tahmin etmesi **ileri görüşlülüğünü** gösterir.

-Sonuçları:

- **Bulgaristan** İttifak Devletlerinin yanında savaşa girdi. Almanya ile **kara bağlantısı** sağlandı.
- Rusya'ya yardım götürülemedi **Çarlık rejimi yıkıldı**. Rusya savaştan çekilmek zorunda kaldı.
- Osmanlı'nın başarılı olduğu **tek cephe**dir.
- **Mustafa Kemal** Türk ve dünya kamuoyu tarafından tanındı.
- **Savaşın süresi uzadı**.

NOT: Mustafa Kemal **"Ben size taarruz emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum"** sözünü burada söylemiştir.

Yorum: Bu sözler Mustafa Kemal'in **vatanseverlik** özelliğini gösterir.

IRAK-BASRA CEPHESİ

İngiltere ile mücadele edilmiştir.

-Açılma Nedenleri:

- İngilizler sömürge yollarını güvence altına almak
- Irak petrolünü ele geçirmek
- Çanakkale'de gerçekleştiremedikleri Rusya'ya yardım fikrini gerçekleştirmeyi amaçlamıştır.

-Sonuçları:

- İngilizler bu cephedeki savaşın başlarında **Kut'ül-Amare** bölgesinde **Halil (Kut)** komutasındaki Türk kuvvetlerine yenildiler ve çok sayıda esir verdiler.
- Bu yenilgiye rağmen **yeni birlik ve askeri malzeme ile desteklenen** İngiliz kuvvetleri Bağdat'ı alarak bu cephedeki savaşı da kazandılar.

SURİYE-FİLİSTİN CEPHESİ

- Osmanlı Devleti'nin Kanal cephesinde başarılı olamaması üzerine üstünlük İngilizlere geçmiş, İngiltere Araplarla işbirliği yaparak **Osmanlı ordusunu yenilgiye uğratmış**, Osmanlı Devleti Sina Yarımadası, Filistin ve Suriye'yi kaybederek **Halep'e kadar geri çekilmiş**ti.
- Suriye Cephesi'nde Yıldırım Orduları Grubuna bağlı 7. Ordu Komutanlığına atanan **Mustafa Kemal**, dağılmış olan Osmanlı kuvvetlerini yeniden topladı. İngilizlere karşı bir **savunma hattı** oluşturdu. Yapılan başarılı savunma savaşı sonucunda İngilizleri **Halep'in kuzeyinde durdurmayı başardı**. Böylece Anadolu'nun o gün için işgalini önledi.

HİCAZ-YEMEN CEPHESİ

- Müslümanlar için kutsal sayılan **Mekke ve Medine’yi** İngilizlerin işgal etmesini önlemek amacıyla **Çöl Kapları Fahrettin Paşa** komutasındaki Türk birlikleri bu cephede hem İngilizlerle hem de İngilizlerin kışkırttığı Araplarla savaşmak zorunda kalmıştır.
- Fahrettin Paşa’nın** başarı ile gerçekleştirdiği **Medine Müdafaası’na** rağmen **Mondros Ateşkes Antlaşması’ndan** sonra Osmanlı askerleri bölgeden çekilmek zorunda kadi.

Yorum: Bu cephede Arapların İngilizlerle işbirliği yapması **İslamcılık** fikir akımının önemini kaybetmesine neden olmuştur.

Müttefiklere Yardım Gönderdiğimiz Cepheler: Romanya, Galiciya, Makedonya

SAVAŞIN SONA ERMESİ

- Bolşevik İhtilali sonucunda yönetimi değişen Rusya’nın savaştan çekilmesiyle İttifak grubu güçlendi.
- ABD’nin** İtilaf Devletleri yanında savaşa girmesiyle güç dengesi İtilaf Devletleri lehine değişti. Kısa bir süre sonra da savaş **İttifak Devletleri’nin yenilgisiyle** sonuçlandı.

❖ **Wilson İlkeleri (8 Ocak 1918)**

I. Dünya Savaşı sonlarına doğru **ABD başkanı Wilson (Vilsin)**, savaşın sonunda kalıcı bir barışın sağlanabilmesi amacıyla 14 maddeden oluşan Wilson İlkeleri’ni açıklamıştır. Bu ilkelere göre:

- Barış antlaşmaları açık olacak, **gizli antlaşmalar yapılmayacaktır.**
- Denizler herkesin kullanımına açık olmalıdır. Ekonomik engeller kaldırılmalı, **ticaret serbestliği** sağlanmalıdır.

- Ülkelerin silahlanması en alt düzeyde olmalıdır.
- Yenilen devletlerden **toprak ve savaş tazminatı alınmayacaktır.**
- Uluslararası barışı sağlamak amacıyla **“Milletler Cemiyeti”** kurulacaktır.
- Osmanlı Devleti’nde Türklerin çoğunlukta olduğu bölgelerin egemenliği sağlanmalı, Türk egemenliği altında bulunan diğer unsurlara da özerklik verilmelidir (**12. Madde**).

Wilson İlkeleri, yenilen devletlere **umut ışığı** olmuştur. Ateşkes antlaşmalarının imzalanmasını ve **I. Dünya Savaşı’nın bitişini kolaylaştırmıştır.** İtilaf Devletleri, ABD’nin savaşa girme aşamasında bu ilkelere uyacaklarını açıklamış ancak savaştan sonra izledikleri politikalarla **uymadıklarını** göstermişlerdir.

❖ **I. Dünya Savaşı’nın Sonuçları**

- Savaşı **İtilaf Devletleri kazanmış**, İttifak Devletleri kaybetmiştir. Yenilen devletlerle ayrı ayrı ve **şartları oldukça ağır** antlaşmalar imzalanmıştır.
- Şehirler yakılıp yıkılmış, **milyonlarca insan hayatını kaybetmiştir.**
- Büyük **ekonomik kayıplar** yaşanmıştır.
- Devletler arası dengeler bozulmuş, **sınırlar değişmiştir.** Böylece Avrupa’nın siyasi haritası yeniden çizilmiştir.
- İmparatorlukların yıkılmasıyla yeni devletler ortaya çıkmıştır. (**Estonya, Letonya, Litvanya, Macaristan, Polonya, Yugoslavya, Türkiye**)
- Yeni rejimler (**Komünizm, Faşizm, Nazizm**) ortaya çıkmıştır.
- Tanklar, kimyasal silahlar ve denizaltılar ilk kez kullanılmıştır.
- Savaşta cephe gerisinde sivil kayıpların fazla olması **sivil savunma teşkilatının** kurulmasını sağlamıştır.

- Sömürgeciliğin yerini **manda ve himaye sistemi** almıştır.
- **Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam)** kurulmuştur.
- I. Dünya Savaşı sonunda imzalanan antlaşmaların çok ağır şartlar taşıması ve sınırların çizilmesinde milliyet prensibine dikkat edilmemesi yeni sorunlara yol açmış ve **ikinci bir dünya savaşının** yaşanmasına neden olmuştur.
- Orta Doğu ve Arap Yarımadası'ndaki Osmanlı egemenliği sona ererken bu bölgelerde İngiliz ve Fransız manda yönetimlerine bağlı olarak **Irak, Suriye, Ürdün, Suudi Arabistan** gibi devletler kurulmuştur.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI (30 EKİM 1918)

Anlaşma, Osmanlı Devleti temsilcisi **Bahriye Nazırı Rauf Bey** ile İtilaf Devletleri temsilcisi İngiliz **Amiral Calthorpe (Kaltorp)** arasında imzalandı. Bu anlaşma adını, imzalandığı yer olan Ege Denizi'ndeki Limni Adası'nın **Mondros Limanı'ndan** aldı.

Belli başlı maddeleri şunlardır:

1. Madde: Karadeniz'e geçiş için Çanakkale ve İstanbul Boğazları açılacak. Karadeniz ve Çanakkale istihkâmları İtilaf Devletleri'nce işgal edilecek.

Yorum: Anadolu ve Rumeli arasındaki bağlantı kopmuş işgaller kolaylaşmıştır.

4. Madde: Osmanlı Devleti'nin elindeki tüm **savaş esirleri** serbest bırakılacak, fakat İtilaf Devletleri'nin elindeki **Türk esirler** geri verilmeyecektir.

Yorum: Devletler arası **eşitliğe aykırıdır.**

5. Madde: Sınırların korunması ve iç güvenliğin sağlanması dışında **Osmanlı ordusu derhal terhis** edilecek.

Yorum: Osmanlıyı işgallere karşı **savunmasız bırakmak** ve **direnışı engellemek** amaçlanmıştır.

7. Madde: İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durumun ortaya çıkması halinde herhangi bir stratejik noktayı **işgal etme** hakkına sahip olacak.

Yorum: Bu madde ile **Osmanlı resmen işgallere açık hale gelmiş** hukuki zemin hazırlanmıştır.

10. Madde: Geçitler, demir yolları, limanlar ve taşıt araçlarının kullanımı **İtilaf Devletlerine** bırakılacaktır.

Yorum: Ekonomik bağımsızlık kaybedilmiş ulaşım İtilaf devletleri tarafından kontrol altına alınmıştır.

12. Madde: Hükûmet haberleşmesi hariç telsiz, telefon, telgraf ve kabloları İtilaf Devletleri tarafından **denetlenecektir.**

Yorum: Halkın işgallerden **haberdar olması engellenmek** istenmiştir.

24. Madde: **Vilayat-ı Sitte (altı vilayet)** adı verilen yerlerde (**Erzurum, Van, Elâzığ, Diyarbakır, Sivas, Bitlis**) bir karışıklık çıkarsa İtilaf Devletleri bu vilayetleri işgal edebilecektir.

Yorum: Doğu Anadolu'da bir **Ermeni devleti** kurmak amaçlanmıştır.

Mondros Ateşkes Antlaşması'yla Osmanlı fiilen sona ermiştir.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın en tehlikeli maddeleri 7. ve 24. maddeleridir. (7/24)

Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında işgal edilen Osmanlı toprakları ve işgalciler şunlardır:

İngilizler: Musul, Urfa, Maraş, Antep, Samsun, Merzifon, Eskişehir, İzmir, Kütahya, Afyon, Irak

Fransızlar: Suriye, Hatay (Dörtöl), Lübnan, Mersin, Adana, Zonguldak'ı

İtalyanlar: Antalya ve Konya çevresini

Yunanlar: İzmir ve çevresini işgal etti.

NOT: İlk işgal edilen yer İngilizler tarafından Musul'dur.

NOT: Anadolu' da ilk işgal edilen yer Fransızlar tarafından **Hatay (Dörtöl)'dur.**

NOT: İşgale karşı ilk kurşunu **Kara Mehmet Çavuş Hatay Dörtöl'da** atmıştır.

NOT: Batı Anadolu'da ilk işgal edilen yer Yunanlılar tarafından **İzmir'dir.**

NOT: Batı Anadolu'da düşmana ilk kurşunu sıkan **Hasan Tahsin'dir.**

❖ Paris Barış Konferansı (18 Ocak 1919)

Konferansın toplanış amacı, yenilen devletlerle imzalanacak **barış antlaşmalarının şartlarını** belirlemektir. Paris Barış Konferansı'nda Avrupa'nın yeni sınırları ve Osmanlı topraklarının paylaşılması ile ilgili konular üzerinde durulmuştur.

Konferansta daha önce gizli antlaşmalarla İtalya'ya verilen İzmir ve çevresi, İngilizlerin desteği ile **Yunanistan'a verildi** ve Yunan ordusunun İzmir'i işgal etmesi kararlaştırıldı. **İtalya bu karara tepki gösterdi ve konferansı terk etti.** Bu gelişme, İtilaf Devletleri arasında **görüş ayrılıklarının** ortaya çıktığını göstermektedir.

Uluslararası kalıcı barışı sağlamak amacıyla **Milletler Cemiyetinin (Cemiyet-i Akvam)** kurulmasına karar verildi.

Görüşmeler sonunda Almanya ile Versailles (**Versay**), Avusturya ile Saint Germain (**Sen Cermen**), Macaristan ile Triannon (**Triyanon**), Bulgaristan ile Neuilly (**Nöyyi**) Antlaşmaları imzalandı. Osmanlı Devleti ile imzalanacak barış antlaşması ise galip devletlerin aralarındaki görüş ayrılıkları nedeniyle **sonraya bırakıldı.**

❖ İzmir'in İşgali (15 Mayıs 1919)

Paris Barış Konferansı'nda alınan karar doğrultusunda **Yunanistan, İzmir'i işgal etmiştir.** Gazeteci **Hasan Tahsin**, Yunan askerlerine ateş açarak işgale karşı ilk tepkiyi göstermiştir.

İzmir'in işgali sırasındaki olaylar üzerine İtilaf Devletleri Türk kamuoyunu sakinleştirmek üzere İzmir ve çevresine uluslararası bir heyet gönderdi. **Amerikalı Amiral Bristol** başkanlığındaki bu heyet, bölgede yaptığı incelemeler sonucunda bir rapor hazırladı. Amiral

Bristol raporunda işgal sonrası yaşananlardan Yunanlıların sorumlu olduğu belirtildi.

Yorum: Amiral Bristol Raporu İzmir'in işgalinin haksız olduğunu ortaya koyan **uluslararası** bir belgedir.

Halkın İşgaller Karşısındaki Tutumu

- Anadolu'da pek çok yerde **miting ve protestolar** düzenlendi.
- **Müdafaa-i Hukuk(Hakların savunulması)**hareketi doğdu.
- **Cemiyetler kuruldu.**
- **Kuva-yı Milliye** adı verilen bölgesel milis kuvvetleri oluşturuldu.

Türk halkı işgallere karşı; Vatansever, bağımsızlığına düşkün, milliyetçi bir tutum sergilemiştir.

Osmanlı Yönetiminin İşgaller Karşısındaki Tutumu

Padişah ve Osmanlı Hükümeti'ne göre işgal güçlerine **direnmek bir sonuç getirmeyecek**. Bunun için İtilaf Devletleri'nin isteklerini yerine getirmeyi uygun buldular. Böyle devam ederlerse devletin ve saltanatın varlığını sürdürebileceklerini düşünüyordular.

Osmanlı yönetimi işgallere karşı; Çekingen, duyarsız, teslimiyetçi, karamsar, sessiz bir tutum sergilemiştir.

Mustafa Kemal'in İşgaller Karşısındaki Tutumu

- İşgal güçlerinin donanmasını İstanbul önlerinde gören Mustafa Kemal bu durumdan etkilenecek yanındakilere **"Geldikleri gibi giderler."** demişti.
- İstanbul'da kaldığı günlerde ülkenin ve milletin bulunduğu durumdan kurtulabilmesi için **çözüm yolları** aradı.
- Çeşitli girişimlerde ve çalışmalarda bulundu. Padişah, hükümet üyeleri, ordu görevlileri ve sivil yöneticilerle görüşmeler yaptı.

- Onların işgal karşısındaki tutum ve görüşlerini öğrendi.
- Padişah ve hükümetin kurtuluş yolunda etkili çareler düşünmediklerini gördü ve **bağımsızlık mücadelesi** yolunda harekete geçti.

Mustafa Kemal işgaller karşısında; Kararlı, ileri görüşlü, mücadeleci ve vatansever bir tutum sergilemiştir.

Azınlıkların İşgaller Karşısındaki Tutumu

Azınlıklar fırsattan yararlanarak **toprak almak** ve bağımsızlık kazanmak amacı ile **İtilaf Devletleriyle işbirliği** içinde hareket etmişlerdir.

CEMİYETLER VE KUVA-YI MİLLİYE

- ❖ **Kuva-yı Milliye (Milli Kuvvetler):** Yurdun düşman işgaline uğramasından dolayı Türk halkının bağımsız yaşama arzusunun ve vatanseverlik duygusunun eseri olarak ortaya çıkan direniş hareketine **"Kuvâ-yı Millîye "** denir.

-Kuva-yı Milliye'nin Kurulma Nedenleri

- Osmanlı ordusunun dağıtılması,
- Yurdun dört bir yandan **işgal** edilmesi,
- Osmanlı hükümetinin işgallere karşı **sessiz** kalması,
- Türk halkının **bağımsız yaşama duygusu** etkili olmuştur.

Kuvâ-yı Milliyecilerden Bir Grup

-Kuva-yı Milliye'nin Olumlu Yönleri

- Düşmanın ilerleyişini **yavaşlatmışlardır**.
- Düzenli orduya **zaman** kazandırılmıştır.
- Bulundukları bölgenin işgalini engellemişlerdir.
- Büyük Millet Meclisine karşı çıkan **ayaklanmaları bastırmışlar**.
- Ermeni ve Rum çetelerine karşı **halkı korumuşlardır**.
- Milli birik ve beraberlik duygusunun oluşmasına **katkı sağlamışlardır**.

-Kuva-yı Milliye'nin Olumsuz Yönleri

- Düzenli ordu özelliği taşınamaması
- Bölgesel hareket etmeleri, **disiplinden yoksun olmaları**
- İhtiyaçlarını karşılamak için halka karşı **baskı ve zor kullanmaları**
- **Çerkez Ethem** ve **Demirci Mehmet Efe** gibi bazı Kuva-yı Milliyeciler BMM otoritesine ve düzenli orduya girmeyi reddedip **ayaklanması**
- Kendi kurallarına göre **halkı yargılamaları**

NOT: Kuva-yı Milliye birlikleri düşman işgalini yavaşlatmışlardır ancak kesin olarak **durduramamıştır**. Düzenli ordu kurulduktan sonra Kuva-yı Milliye hareketi sona ermiştir.

❖ Cemiyetler

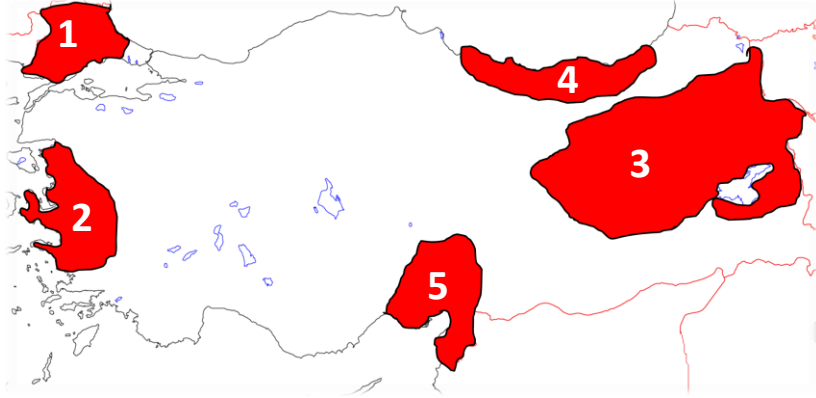
Türk halkı bir yandan işgalcilere karşı silahlı mücadeleye devam ederken diğer yandan da **millî cemiyetler kurarak haklarını savunmak ve sesini dünyaya duyurmak istemiştir**.

Yararlı Cemiyetler		Zararlı Cemiyetler
Millî (Yararlı) Cemiyetler	Azınlıklar Tarafından Kurulan	Millî Varlığa Düşman Olan
1. Trakya - Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti 2. İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti 3. Doğu (Şark Vilayetleri) Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti 4. Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Cemiyeti 5. Kilikyalılar Cemiyeti 6. Millî Kongre Cemiyeti 7. Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti 8. Reddi İlhak Cemiyeti	1. Mavri Mira Cemiyeti 2. Etnik-i Eteryay Cemiyeti 3. Pontus Rum Cemiyeti 4. Hınçak ve Taşnak Cemiyeti 5. Makabi ve Alyans-İsrailit Cemiyetleri	1. İngiliz Muhipleri Cemiyeti 2. İslam Teali Cemiyeti 3. Hürriyet ve İtilaf Fırkası 4. Sulh ve Selamet Fırkası 5. Kürt Teali Cemiyeti 6. Wilson İlkeleri Cemiyeti

-Millî (Yararlı) Cemiyetlerin Özellikleri

- Bulundukları yöreleri **savunmak** amacıyla kurulmuşlardır.
- **Bölgesel** nitelikli cemiyetlerdir.
- Genellikle **basın yayın yoluyla** mücadele etmişlerdir.
- Azınlık cemiyetlerinin zararlı faaliyetlerine ve işgalci güçlere karşı mücadele etmişlerdir.

- Bir merkezden yönetilmemeleri **etkili çalışma** yapmalarını engellemiştir

1. Trakya - Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti: Kurulan ilk yararlı cemiyettir. Trakya bölgesinin Yunanlara verilmesini önlemeye çalışmıştır.

2. İzmir Müdafaa-i Hukuku Osmaniye Cemiyeti: İzmir'in işgalini önlemek, **İzmir ve Batı Anadolu'nun** Yunanlara verilmesine engel olmak amacıyla kurulmuştur

3. Doğu Anadolu (Şark Vilayetleri) Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti: Amacı **Doğu Anadolu'yu** işgallerden koruyarak Ermeni devletinin kurulmasını önlemektir. Bu cemiyet Erzurum kongresinin toplanması için çalışmalar yapmıştır.

4. Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti: Trabzon ve çevresinde Pontus Devleti kurmayı amaçlayan Rumlara karşı, bölgeyi savunmak amacıyla kurulmuştur.

5. Kilikyalılar Cemiyeti: **Çukurova (Adana) ve çevresini** Fransız ve Ermeni işgalinden kurtarmak amacıyla kurulmuştur.

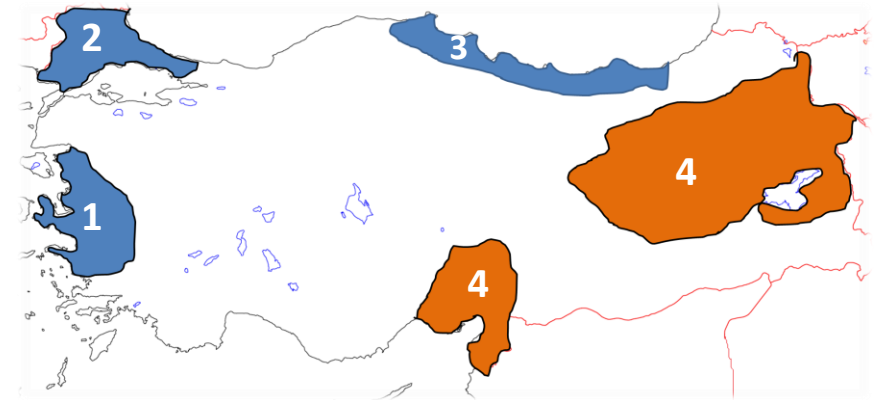
6. Millî Kongre Cemiyeti: Millî Mücadele'nin haklılığını **basın yoluyla dünya kamuoyuna duyurmayı amaçlayan** cemiyet, silahlı direnişi yöntem olarak benimsememiştir.

7. Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti: Sivas'ta kurulmuştur. Ülke geneline yayılmıştır. Amacı **vatansever Türk kadınlarını** harekete geçirerek Millî Mücadele'ye destek sağlamaktır.

8. Reddi İlhak Cemiyeti: **İzmir'in** Yunanlara verilmesini ve buranın ilhakını önlemek amacıyla kurulmuştur.

-Azınlıklar Tarafından Kurulan Millî Varlığa Düşman Cemiyetlerin Özellikleri:

- Millî Mücadele hareketine karşı **düşmanca** tutum sergilemişlerdir.
- **Bağımsız devlet** kurmayı amaçlamışlardır.
- Faaliyette bulundukları bölgelerde yaşayan Türk halkının can ve mal güvenliğine zarar vermek suretiyle onları göçe zorlamışlardır. Böylece nüfus üstünlüğünü sağlamaya çalışmışlardır.
- İşgalci devletlerden **yardım ve destek** almışlardır.
- Bulundukları yerlerde güvenliği bozarak Mondros'un **7. maddesinin uygulanması** için ortam hazırlamışlardır.

1. Mavri Mira Cemiyeti: İstanbul'da Fener-Rum Patrikhanesi koruyuculuğunda kurulmuştur. **Bizans İmparatorluğu'nu canlandırıp** Büyük Yunanistan'ı kurmayı amaçlamışlardır. (**Megali İdea**)

2. Etnik-i Eterya Cemiyeti: Anadolu topraklarını Yunanistan'a katmak ve işgali kolaylaştırmak istiyordu. Bizans İmparatorluğunu yeniden canlandırmayı amaçlamıştır.

3. Pontus Rum Cemiyeti: Trabzon merkez olmak üzere Samsun'dan Batum'a kadar uzanan alanda (Doğu Karadeniz'de) bir **Pontus Rum Devleti** kurmayı amaçlamıştır.

4. Hınçak ve Taşnak Cemiyetleri: Doğu Anadolu'dan Adana'ya kadar uzanan bölgede bir **Ermeni devleti** kurmayı amaçlamıştır.

5. Makabi ve Alyans-İsrailit Cemiyetleri: Yahudiler tarafından Filistin'de bir **Yahudi devleti** kurmak amacıyla kurulmuştur.

-Millî Varlığa Düşman Diğer Cemiyetlerin Özellikleri:

- Tam bağımsızlığa inanmayarak manda ve himayeyi savunmuştur.
- Saltanat ve halifelik makamlarının devamını savunmuşlardır.
- Anadolu'daki Millî Mücadele hareketine karşı çıkmışlardır.
- **İtilaf Devletleri'nden yardım ve destek** görmüşlerdir.

1. İngiliz Muhipleri Cemiyeti: İngilizlerin himayesine sığınmak gerektiğini savunmuştur.

2. İslam Teali Cemiyeti: İngilizlerin yardım ve desteğiyle İstanbul'da kurulmuştur. **Milli mücadeleye hareketine karşı çıkmıştır.**

3. Hürriyet ve İtilaf Fırkası: İttihat ve Terakki Fırkası'na karşı kurulmuştur. Osmanlı hükümetinin yanında yer aldı. İç isyanlarda **kışkırtıcı rol oynamış**, mili mücadeleye karşı çıkmıştır.

4. Sulh ve Selamet-i Osmaniye Fırkası: Vatanın kurtuluşunun ancak padişah ve halifenin buyruklarına bağlı kalmakla gerçekleşebileceğini savunmuştur.

5. Kürt Teali Cemiyeti: İngilizlerin desteğiyle kurulan bu cemiyet, Wilson İlkeleri'ne dayanarak doğu illerinde bağımsız bir **Kürt Devleti** kurmayı amaçlamıştır.

6. Wilson İlkeleri Cemiyeti: Bazı aydınlar tarafından desteklenen bu cemiyet, kurtuluş için Osmanlı'nın **Amerikan mandası altına** girmesi gerektiğini savunmuştur.

İSTİKLAL YOLCULUĞU

❖ MİLLİ MÜCADELE'NİN HAZIRLIK DÖNEMİ

Mustafa Kemal 13 Kasım 1918'de İstanbul'a geldiğinde İtilaf Devletleri'nin donanmaları da boğaza gelmişti. Bu durum karşısında Mustafa Kemal **"Geldikleri Gibi Giderler"** demiştir.

Yorum: Bu sözü Mustafa Kemal'in **düşmanlarla mücadele edeceğini** göstermektedir. **Mustafa Kemal'in kararlı, vatansever, mücadelecisi, ileri görüşlü** olduğunu gösterir.

Mustafa Kemal Paşa İstanbul'da iken yurdun kurtulması için arkadaşlarıyla birlikte çareler aramıştır.En sonunda kurtuluş olarak Anadolu'ya geçerek halkı örgütlemek fikrini benimsemiştir.

❖ SAMSUN'A ÇIKIŞ (19 MAYIS 1919)

Karadeniz bölgesinde Rumlar Türk halkına saldırıyor ve dünya kamuoyuna da **Türklerin kendilerine saldırdıklarını** iddia ediyorlardı. İtilaf Devletleri Osmanlı Hükümetine baskı yaparak bu bölgedeki karışıklığın giderilmesini istediler. Osmanlı Hükümeti, İtilaf Devletlerinin Mondros Ateşkes Antlaşmasını bahane ederek bölgeyi işgal etmesini önlemek amacıyla **Mustafa Kemal'i asayiş ve güvenliği sağlaması için 9. Ordu Müfettişi olarak görevlendirdi.**

Mustafa Kemal'in 9. Ordu Müfettişliği kapsamındaki görevleri şunlardır:

- Bölgede iç güvenliğin sağlanması, yerleştirilmesi ve güvenliği bozan olayların ortaya çıkış sebeplerinin araştırılması
- Bölgedeki silah ve cephanenin **toplatılarak** muhafaza altına alınması
- Bölgede yer aldığı iddia edilen **Türk direniş kuvvetlerinin dağıtılması**

Geniş yetkilerle 9.Ordu Müfettişi olarak görevlendirilen **Mustafa Kemal** 16 Mayıs 1919'da arkadaşlarıyla birlikte **Bandırma Vapuru** ile Samsun'a hareket etti ve **19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak bastı.**

-Samsun Raporu

Mustafa Kemal yaptığı incelemelerden sonra İstanbul Hükümeti'ne bir **rapor** göndermiştir. Bu raporda;

- Bölgedeki karışıklıkların Müslüman halkın değil, **Rum çetelerinin saldırganlığından** kaynaklandığını ifade etti.
- Ayrıca bu saldırıları önlemeye yönelik savunma tedbirlerinin alındığını belirtti.

❖ HAVZA GENELGESİ (28-29 MAYIS 1919)

Samsun'dan sonra 25 Mayıs'ta **Havza'ya** geçen Mustafa Kemal, burada 28 Mayıs'ta bir genelge yayımlayarak ülkenin her yanındaki askeri ve sivil makamlara gönderdi.

Bu Genelgede;

- Mitingler düzenlenerek işgallerin **protesto** edilmesini

Amaç: Milli bilincin uyandırılmasını ve canlandırılmasını sağlamaktır.

- Gösteriler sırasında Hristiyan halka karşı herhangi bir saldırı ve düşmanlık **yapılmamasını**

Amaç: Mondros'un 7.Maddesinin uygulamasını önlemektir.

- İstanbul Hükûmeti ve büyük devletlerin temsilcilerine **protesto telgrafları** çekilmesini

Amaç: Haklılığımız, tepkimiz, ve kararlılığımız **duyurulmak** istenmiştir.

- Askerî ve millî teşkilatların hiçbir şekilde kapatılmamasını, komutaların **devredilmemesini**, silah, cephane ve diğer araçların hiçbir şekilde elden **çıkarılmamasını** istedi.

Amaç: Düşmana karşı koyabilmek için gerekli silaha, **birlik ve beraberliğe** sahip olmayı sağlamaktır.

Havza Genelgesi, Türk halkı üzerinde büyük yankı uyandırmış ve yurdun birçok yerinde protesto mitinglerinin düzenlenmesinde etkili olmuştur. Anadolu ve İstanbul'da yapılan gösterilerden **rahatsız olan** İtilaf Devletleri, İstanbul Hükûmeti'nden Mustafa Kemal'in çalışmalarına son vermesini istemiştir. Bunun üzerine Hükûmet, Mustafa Kemal'i İstanbul'a geri çağırılmış ancak Mustafa Kemal çeşitli gerekçeler ileri sürerek **İstanbul'a dönmemiştir.**

❖ AMASYA GENELGESİ (22 HAZİRAN 1919)

Havza'daki çalışmalarını tamamlayan **Mustafa Kemal**, 12 Haziran 1919'da **Amasya'ya** geldi. Burada **Ali Fuat (Cebesoy) Paşa, Rauf (Orbay) Bey** ve **Refet (Bele) Bey** gibi yakın arkadaşlarının imzası ve Konya'da bulunan **Cemal Paşa** ile Erzurum'da bulunan **Kâzım (Karabekir) Paşa'nın** da onayıyla Amasya Genelgesi'ni yayımladı.

Amaç: Milli Mücadeleyi kişisellikten çıkarmak. Halk üzerindeki etkisini artırmak. Milli mücadeleye katılımı artırmak.

Amasya Genelgesi Maddeleri:

- Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı **tehlikededir**.

Yorum: Kurtuluş Savaşı'nın **gerekçesi** belirtilmiştir.

- Osmanlı Hükûmeti üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirememektedir. Bu durum, **milletimizi yok olmuş** gibi göstermektedir.

Yorum: Osmanlı Hükûmetine karşı çıkmıştır. Kurtuluş Savaşı'nın başka **gerekçesi** belirtilmiştir.

- Milletin bağımsızlığını yine milletin **azim ve kararı** kurtaracaktır.

Yorum: Kurtuluş Savaşı'nın **amaç ve yöntemi** belirtilmiştir. İlk kez **millî egemenlikten** söz edilmiştir. Ayrıca Mustafa Kemal'in Milli Mücadele'nin her safhasında millet ile birlikte hareket edeceğini de göstermektedir.

- Milletin durumunu göz önünde tutmak ve haklarını dile getirip bütün dünyaya duyurmak için her türlü etki ve denetimden uzak **millî bir kurulun** varlığı gereklidir

Yorum: Kurtuluş Savaşı'nı kişisellikten çıkarmak amaçlanmış. Temsil Heyeti'nin oluşturulması fikri ortaya atılmıştır.

- Anadolu'nun her bakımdan en güvenli yeri olan **Sivas'ta millî bir kongre** toplanacaktır.

Yorum: Mili birlik ve beraberliği sağlamak.

- Kongreye katılmak üzere bütün sancaklardan halkın güvenini kazanmış **üç temsilci** belirlenerek en kısa zamanda Sivas'a gelmelidir.

Yorum: Milli mücadele taraftarı kişileri seçmek istenmiştir.

- Ancak bu çalışmalar **gizli yapılmalı** ve temsilciler gereken yerlerde kimliklerini gizleyerek seyahat etmelidir.

Yorum: İstanbul Hükûmeti ve İtilaf Devletleri'nin kongreyi engelleme girişimlerini önlemek amaçlanmıştır.

- Doğu illeri adına 10 Temmuz'da Erzurum'da bir kongre toplanacaktır. O güne kadar öteki il delegeleri de Sivas'a ulaşabilirse **Erzurum Kongresi'nin** üyeleri de Sivas'ta yapılacak kongreye katılacaktır.

Yorum: Milli mücadeleye katılımı ve desteği artırmak istenmiştir.

Amasya Genelgesi'nin Önemi

- **Millî egemenliğe dayalı** yeni bir Türk Devleti'nin kurulması yolunda **ilk adım** atıldı.
- Millî Mücadele'nin **amaç, yöntem ve gerekçesi** belirlenerek programı oluşturuldu.
- İlk kez millî egemenlik ilkesine **üstü kapalı** olarak vurgu yapıldı.
- Genelge, İstanbul Hükûmeti'ne ve işgallere karşı çıkılmasını isteyen **bir ihtilal çağrısı** niteliğindedir.
- **Erzurum ve Sivas Kongrelerinin** toplanmasına karar verilmiştir.
- **Temsil Heyetinin** kurulma fikri ortaya atılmıştır.

NOT: Mustafa Kemal'in yaptığı çalışmalardan haberdar olan İtilaf Devletleri, Mustafa Kemal Paşa'nın görevden alınması için Osmanlı Hükûmetine baskı yapmışlardır. Bunun üzerine Osmanlı hükûmeti **Mustafa Kemal'i görevden almıştır**. Böylelikle askerlik görevi sona ermiştir.

❖ ERZURUM KONGRESİ (23 TEMMUZ – 7 AĞUSTOS 1919)

Kongre, **Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti** ve **Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyetleri**'nin öncülüğünde **23 Temmuz'da** doğu illerinden gelen **54 delegenin** katılımıyla toplanmıştır.

Doğu Anadolu'yu Ermenilere karşı Doğu Karadeniz'i Rum saldırılarına karşı savunmak amacıyla toplanan ve başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı Erzurum Kongresi 7 Ağustos' ta çalışmalarını tamamlamıştır. **Kongrede şu kararlar alındı:**

- Millî sınırlar içinde **vatan bir bütündür, parçalanamaz.**

Yorum: İlk defa millî sınırlardan bahsedildi.

- Osmanlı Hükûmeti'nin dağılması halinde millet, her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı, kendini birlikte **savunacak ve direnecektir.**

Yorum: İşgallere karşı birlikte mücadele edileceğini göstermektedir.

- Vatanın ve bağımsızlığın korunmasına ve güvenliğin sağlanmasına İstanbul Hükûmeti'nin gücü yetmezse amacı gerçekleştirmek için **geçici bir hükûmet** kurulacaktır. Bu hükûmet üyeleri millî kongre tarafından seçilecektir. Kongre toplanmıyorsa bu seçimi Temsil Heyeti yapacaktır.

Yorum: Yeni bir devlet kurulacağını göstermektedir. Millet iradesine önem verildiğini gösterir.

- Kuvâ-yı Millîye'yi etkin, millî iradeyi hâkim kılmak esastır.

Yorum: Düşmanı yurttan atmak için **silahlı mücadelede** kararlılık vardır. **Ulusal egemenliğe** dayalı bir düzenin kurulacağından bahsedilmektedir.

- Hristiyan azınlıklara siyasi hâkimiyet ve sosyal **dengemizi bozacak** ayrıcalıklar verilemez.

Yorum: Yabancı devletlerin işlerimize karışması **engellenmek** istenmiştir.

- Manda ve himaye **kabul edilemez.**

Yorum: Tam bağımsızlık hedeflenmiştir. Manda ve himaye fikri **ilk defa reddedilmiştir.**

- Millî meclisin derhal toplanması ve hükûmet işlerinin meclis denetiminde yürütülmesini sağlamak için çalışılacaktır.

Yorum: Ulus egemenliğine önem verildiğini, İstanbul Hükûmetinin meclis aracılığıyla denetim altına alınmak istendiğini gösterir.

Erzurum Kongresinin Önemi

- Kongre; **toplanma amacı, toplanma şekli ve niteliği bakımından bölgesel olmakla beraber aldığı bazı kararlar vatanın bütünü ve milletin genelini ilgilendirdiği için millî bir nitelik taşır.**
- Başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı 9 kişilik **Temsil Heyeti** oluşturuldu ve bu heyete bütün Doğu Anadolu'yu temsil etme yetkisi verildi.
- Doğu illerindeki tüm cemiyetler, **Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti** çatısı altında birleştirildi.
- **İlk kez millî sınırlardan bahsedilen** bu kongrede vatanın bütünlüğüne, milletin birlik ve beraberliğine yönelik kararlar alındı.
- **İlk defa manda ve himaye reddedildi.**

❖ SİVAS KONGRESİ (4 – 11 EYLÜL 1919)

Sivas Kongresi'nin toplanma kararı Amasya Genelgesinde verilmiştir.

- Osmanlı Hükûmeti ve işgal güçleri, Sivas Kongresi'ni **engellemek için** ellerinden geleni yaptı.
- İtilaf Devletleri, Sivas Kongresi'nin toplanması durumunda **Sivas'ı işgal** edeceklerini bildirdi.
- Osmanlı Hükûmeti, Elâzığ valisine kongrenin toplanmasının engellenmesi ve **Mustafa Kemal'in tutuklanması** emrini verdi.
- **Tüm engellemelere rağmen kongre toplandı.**

Sivas Kongresi'nde şu kararlar alındı:

- Erzurum Kongresi'nde alınan kararlar **küçük değişikliklerle** Sivas Kongresi'nde de kabul edildi.

Yorum: Erzurum Kongresi kararlarının **ulusal kararlar** olduğunu gösterir.

- Ülke genelindeki tüm millî cemiyetler **Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti** adı altında birleştirildi.

Yorum: Kurtuluş Savaşı'nı tek bir merkezden yönetmek, birlik, beraberlik ve bütünlüğü sağlamak amaçlanmıştır.

- **Manda ve himaye kesin** olarak reddedilmiştir.

Yorum: Tam bağımsızlık hedeflenmiştir.

- Erzurum Kongresinde oluşturulan 9 kişilik Temsil Heyeti, **"Yurdun bütününe temsil eder"** şeklinde düzenlenerek ulusal hale getirilmiş, **üye sayısı 16'ya** yükseltilerek **başkanlığına Mustafa Kemal** getirilmiştir.

- Temsil Heyeti, atama yetkisini kullanarak **Batı Cephesi'ne Ali Fuat (Cebesoy) Paşa'yı** atamıştır.

Yorum: Atama yapması Temsil Heyetinin **yürütme yetkisini** kullandığını gösterir. Yürütme yetkisini kullanması hükümet gibi hareket ettiğini kanıtlar.

- **İrade-i Milliye** gazetesi çıkarıldı.

Yorum: Halkı bilinçlendirmek istenmiştir.

Sivas Kongresinin Önemi

- Tüm cemiyetler **birleştirilmiştir.**
- Temsil heyeti **tüm yurdu temsil eder** hale gelmiştir.
- Gazete kurularak halk doğru bir şekilde bilgilendirilmek amaçlanmıştır.
- Toplanış ve aldığı kararlar bakımından **millidir.**
- **Manda ve himaye tamamen reddedildi.**
- Mustafa Kemal **ulusal lider** olmuştur.

❖ AMASYA GÖRÜŞMELERİ (20-22 EKİM 1919)

Mustafa Kemal Paşa, Mebusan Meclisinin yeniden toplanmasını sağlamak ve **Damat Ferit Paşa Hükûmeti'nin** millet yararına olmayan tutumunu bildirmek için padişahla görüşmek istemiştir. Bu görüşme Damat Ferit Paşa tarafından **engellenmiştir.**

Bunun üzerine Mustafa Kemal, **Temsil Heyeti** adına yayımladığı bir genelge ile Damat Ferit Paşa Hükûmeti görevden çekilinceye ve millî amaçlara hizmet edecek yeni bir hükûmet kuruluncaya kadar

Anadolu ile İstanbul arasındaki resmî haberleşmenin kesilmesini emretmiştir. Bu durum karşısında Damat Ferit Paşa Hükûmeti **istifa** etmek zorunda kalmıştır. Damat Ferit istifa edince İstanbul Hükûmetinin başına millî direniş hareketine daha ılımlı yaklaşan **Ali Rıza Paşa Hükûmeti** geçmiştir.

Tüm bu yaşananların sonucunda Amasya Görüşmeleri gerçekleşmiştir. Ali Rıza Paşa Hükûmeti, Temsil Heyeti ile görüşmesi için **Bahriye Nazırı Salih Paşa'yı** görevlendirmiştir. Görüşmeye Temsil Heyeti adına **Mustafa Kemal** katılmıştır. Bu görüşme Temsil Heyetinin **ilk siyasi** başarısıdır.

Alınan kararlar:

- Türk vatanının bütünlüğü ve bağımsızlığı korunacak, hiçbir **manda ve himaye kabul edilmeyecektir.**
- Müslüman olmayan unsurlara siyasi egemenlik ve sosyal **dengemizi bozucu haklar** verilmeyecektir.
- Mebusan Meclisini oluşturacak milletvekili seçimi, **serbest ve müdahalesiz** yapılacaktır.
- Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin varlığı İstanbul Hükûmeti'nce **tanınacaktır.**
- Sivas Kongresi kararları Mebusan Meclisince kabul olunmak şartıyla İstanbul Hükûmetince de **tanınacaktır.**
- Mebusan Meclisinin güvenlikte olmayan **İstanbul'da toplanması uygun değildir.**

NOT: Bahriye Nazırı Salih Paşa, Amasya Görüşmeleri'nde alınan bu kararları İstanbul Hükûmeti'ne bildirdi. İstanbul Hükûmeti, bu kararlardan **sadece Mebusan Meclisinin toplanmasını kabul etti.** Diğer kararları ise kabul etmedi.

NOT: Osmanlı Hükûmeti, Amasya Görüşmeleri 'ne bir delege göndermekle **Temsil Heyeti'ni hukuken tanımış oldu.** Bu olay, **halkın gözünde Temsil Heyeti'nin gücünü ve güvenirliliğini pekiştirdi.**

-Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelişi (27 Aralık 1919)

Amasya Görüşmelerinde alınan Mebusan Meclisinin yeniden açılması kararı gereği ülke çapında **seçimler** yapıldı. Mustafa Kemal **Erzurum milletvekili** seçildi. Daha sonra Temsil Heyeti üyeleri ve komutanlarla Sivas'ta bir araya gelen Mustafa Kemal, yapılan görüşmeler sonucunda Temsil Heyeti'nin merkezinin **Ankara** olmasını kararlaştırdı.

Ankara'nın Milli Mücadele'nin Merkezi Olarak Seçilmesinde;

- Kentin **güvenli** konumu
- Haberleşme ve ulaşım koşullarının elverişliliği
- Batı Cephesi'ne yakınlığı
- **İşgal edilmemiş** olması
- Ankaralıların Millî Mücadele'ye verdikleri **desteğin** de bu kararın alınmasında etkisi vardır.

-Millî Mücadele'de Basının Önemi

Basının önemini çok iyi bilen **Mustafa Kemal Paşa**, bu konu üzerinde önemle duruyordu. Bunun için önce Sivas'ta **"İrade-i Milliye"**, sonra Ankara'da **"Hâkimiyet-i Milliye"** gazeteleri çıkarılacak, Ankara'da **Anadolu Ajansı** kurulacaktır.

Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle **Halide Edip Adıvar** ve **Yunus Nadi Bey'in** çalışmaları sonucunda **Ankara'da Anadolu Ajansı** kurulmuştur. **Anadolu Ajansı**, Kurtuluş Savaşı boyunca millî birliği tehlikeye düşürecek yalanlara karşı milleti uyanık tutmak ve ulusal bağımsızlığı sağlayacak kararları halka bildirmekle önemli hizmetler yapmıştır.

BİR MİLLETİN YEMİNİ: MISAKİMİLLİ

Misakı Milli, **Milli Yemin** veya **Milli Ant** anlamlarına da gelmektedir.

Amasya Görüşmeleri'nde açılması kararlaştırılan Mebusan Meclisi, ülke genelinde yapılan seçimlerden sonra 12 Ocak 1920'de İstanbul'da açılmıştır. **Mustafa Kemal** bu meclise **Erzurum'dan** mebus (milletvekili) seçilmesine rağmen hakkında **tutuklama emri** olduğu için gidememiştir. Mustafa Kemal, Mebusan Meclisi'ne seçilen mebusları Ankara'ya çağırıp onlardan **bazı isteklerde** bulunmuştur.

Mustafa Kemal'in Mebuslardan İstekleri:

- Beni **Mebusan Meclisi başkanı** olarak seçtin.

Amaç: Meclis kapatılırsa başkan olarak başka bir yerde meclisi toplamak.

Ne oldu: Mustafa Kemal İstanbul'da olmadığı için başkan seçilemedi.

- Mecliste **Müdafaa-i Hukuk** grubunu kurun.

Amaç: Birlikte hareket edilmesini sağlamak.

Ne oldu: Müdafaa-i Vatan grubu kurulamadı. Yerine **Felah-ı Vatan** grubu kuruldu.

- Misakımilli kararlarını **kabul edin**.

Amaç: Bağımsızlık yolundaki hedefleri belirlemek.

Ne oldu: Misakı Milli kararları **kabul edildi**.

Misakı Milli Kararları (28 Ocak 1920):

- Mondros Ateşkes Antlaşması öncesi **işgal edilmemiş topraklar bir bütündür parçalanamaz**.

Yorum: Milli sınırlarımız çizilmiştir. Ülkenin bütünlüğü vurgulanmıştır.

- Arap topraklarının geleceği oradaki halkın **serbestçe** verecekleri karara göre belirlenmelidir.

Yorum: Wilson İlkelerine uygun hareket edilip Arap topraklarının gelecekteki durumu belirlenmek istenmiştir.

- Halkın oyları ile anavatana katılan üç sancak (**Kars, Ardahan ve Batum**) için gerektiğinde yeniden halk oylamasına başvurulabilir.

Yorum: Bölgedeki Türk nüfusunun fazla olduğu kanıtlanarak buraların Türklere ait olduğu vurgulanmak istenmiştir.

- Batı Trakya'nın hukuki durumunun belirlenmesinde **halk oylamasına** başvurulmalıdır.

Yorum: Bölgede çoğunlukta olan Türk nüfusunun kararı ile bölge geri alınmak istenmiştir.

- İstanbul ve Marmara Denizi'nin güvenliği sağlandıktan sonra **Boğazların dünya ticaretine ve ulaşımına açılması için** Osmanlı ve ilgili devletlerin vereceği kararlar geçerli olacaktır.

Yorum: Boğazların güvenliği ve egemenliği sağlanmak istenmiştir.

- Azınlık hakları komşu ülkelerdeki Müslümanlara **aynı haklar verilirse** kabul edilecektir.

Yorum: Ülkeler arası **eşitlik** benimsenmiştir.

- Siyasi, adli ve mali gelişmemize engel olan her türlü **sınırlamalar (Kapitülasyonlar) kaldırılacaktır.**

Yorum: Kapitülasyonlar kaldırılarak **tam bağımsızlık** gerçekleştirilmek istenmiştir.

Misakı Milli Kararları ile;

- **Türk vatanının sınırları** çizilmiştir.
- Milli Mücadelenin programı **yasal hale** gelmiştir.
- Türk milletinin kabul edebileceği **barış şartları** belirlenmiştir.
- **Ülkeler arası eşitliğe** önem verildiği gösterilmiştir.
- **Kapitülasyonlar kaldırılarak** siyasi ve ekonomik bağımsızlıktan vazgeçilmeyeceği vurgulanmıştır.
- **Misakı Milli dünya kamuoyuna duyurulmuştur.**

NOT: Erzurum ve Sivas Kongreleri kararları dikkate alınarak **Mustafa Kemal** tarafından hazırlanan **Misakı Milli Kararları Son Osmanlı Mebusan Meclisi tarafından kabul edilmiştir.**

❖ İstanbul'un Resmen İşgali (16 Mart 1920)

İstanbul'daki Mebusan Meclisi'nin **Misakı Milli Kararlarını** kabul etmesi İtilaf Devletleri'ni **rahatsız** etmişti. Alınan kararların geri alınmasını isteyen İtilaf Devletleri'nin baskısı sonucunda Ali Rıza Paşa Hükümeti istifa etmek zorunda kaldı. (3 Mart 1920)

Bununla yetinmeyen **İtilaf Devletleri 16 Mart 1920 tarihinde İstanbul'u resmen işgal ettiler.**

İşgal Sırasında;

- Mebusan Meclisi basılarak çok sayıda mebus ve Türk aydını **tutuklanmıştır.**

Yorum: İtilaf Devletleri'nin mebusları tutuklaması onların **milli iradeye saygı duymadıklarını** göstermektedir.

- Şehzadebaşı Karakolu basılarak **Türk askerleri uykudayken şehit edilmiştir.**

Yorum: İşgale karşı oluşabilecek **direnişin önüne** geçmek istemişlerdir.

- Postaneler işgalciler tarafından denetim altına alınmıştır.

Yorum: Anadolu ile **haberleşmeyi kesmek** istemişlerdir.

- İşgalin geçici olduğuna ve saltanatın korunmaya çalışıldığına dair bir bildiri yayınlanmıştır.

Yorum: Türk milletinin işgal karşısındaki tepkisini **azaltmak** istemişlerdir.

Mustafa Kemal, İstanbul'un resmen işgalini **Telgrafçı Manastırlı Hamdi Bey'den** anlık olarak öğrenmiştir. Bu işgali zaman kaybetmeden tüm millete duyurmaya çalışmıştır. Bunun dışında Temsil Heyeti başkanı olarak İstanbul'un işgali sonrası bazı tedbirler almıştır.

İşgal Sonrası Tedbirler;

- İstanbul ile tüm **haberleşmeler** kesildi.
- Çeşitli ülkelerin meclislerine işgali **protesto eden telgraflar** gönderildi.
- Halkın işgale karşı **protesto ve mitingler** yapması sağlandı.
- İstanbul'daki tutuklamalara karşı Anadolu'da **İtilaf Devletleri subayları tutuklandı.**

- İşgalin Anadolu'ya yayılmasını önlemek için **Geyve ve Ulukışla demiryolları tahrip edildi.**
- Anadolu'daki resmi ve sivil bütün kurumların İstanbul'a **kıymetli eşya ve para gönderilmesi yasaklandı.**

İstanbul'un Resmen İşgal Edilmesinin Sonuçları;

- Mebusan Meclisi'nin İstanbul dışında açılmasını savunan **Mustafa Kemal haklı çıkmıştır.**

Yorum: Mustafa Kemal'in **ileri görüşlülüğünü** ortaya koymaktadır.

- Halkın Milli Mücadeleye **desteği artmıştır.**
- İstanbul Hükümeti'ne yönelik güven ve destek azalmıştır.
- Mebusan Meclisi'nin kapanması **TBMM'nin açılmasına** neden olmuştur.

❖ TBMM'nin Açılması (23 Nisan 1920)

İstanbul'un işgaliyle Mebusan Meclisinin dağıtılması üzerine Mustafa Kemal **millet iradesinin temsil edileceği** bir kurulun kalmadığını görerek harekete geçte ve bir genelge yayımladı. **Bu genelgede;**

- Anadolu'nun en güvenli yeri olan **Ankara'da olağanüstü yetkilere sahip yeni bir meclisin** toplanacağını duyurdu.
- Seçimlerin **yenilenmesini** istedi.
- Meclise yeni seçileceklerle birlikte İstanbul'dan Ankara'ya gelebilen milletvekillerinin de katılabileceğini belirtti.

Seçimlerin ardından Büyük Millet Meclisi **23 Nisan 1920 Cuma günü** Ankara'da törenle açılmıştır. Meclise ilk günkü toplantısında en yaşlı üye olan Sinop Milletvekili **Şerif Bey** başkanlık etmiştir.

Büyük Millet Meclisi'nin açılmasıyla;

- **Temsil Heyeti'nin görevi sona erdi.**
- Millî egemenliğe dayalı bir **devletin temelleri** atıldı.
- İstanbul Hükümeti dışında da bir hükümet olduğu için ülkede **iki başlı yönetim** olmuştur.

24 Nisan 1920 tarihinde **Mustafa Kemal meclis başkanlığına** seçildi ve aynı gün mecliste kabul edilen önergesiyle **meclisin çalışma prensipleri** oluşturuldu. Bu önergeyle kabul edilen **meclisin çalışma ilkeleri şunlardır:**

- Hükümet kurmak zorunludur.

Yorum: Büyük Millet Meclisi'nin **kurucu meclis** olduğunu gösterir.

- Geçici bir hükümet başkanı tanımak veya padişah vekili atamak doğru değildir.

Yorum: Meclisin karar alırken **bağımsız kalmak** istediğini gösterir.

- Büyük Millet Meclisi'nin üstünde **hiçbir güç** yoktur.

Yorum: İstanbul'daki yönetim yok sayılmıştır. **Milli iradenin üstünlüğü** vurgulanmıştır.

- Meclisteki Milli iradeyi vatanın geleceğine egemen kılmak esastır.

Yorum: Gelecekte **Milli Egemenliğin** hakim olacağı vurgulanmıştır.

- Meclis yasama ve yürütme yetkilerini elinde toplamıştır.

Yorum: Yönetimde **Güçler Birliği** ilkesi uygulanmıştır.

- Meclis içerisinde bir heyet seçilecek ve bu heyet yönetim işlerine bakacaktır. Meclis başkanı aynı zamanda bu heyetin başkanı olacaktır.

Yorum: **Meclis Hükümeti sisteminin** uygulandığını gösterir.

- Padişah ve halife, baskılardan kurtulduktan sonra, meclisin vereceği karara göre yerini alacaktır.

Yorum: Birlik ve beraberlik bozulmasın diye böyle bir karar alınmıştır.

İlk Meclisin Özellikleri:

- Kurucu Meclistir.

Nedeni: Anayasa hazırlamıştır.

- Demokratik bir meclistir.

Nedeni: Milletvekilleri seçim ile belirlenmiştir.

- Güçler Birliği ilkesini benimsenmiştir.

Nedeni: Yasama, Yürütme ve Yargı daha hızlı kararlar almak için tek elde toplanmıştır.

- Meclis Hükümeti sistemi uygulanmıştır.

Nedeni: Meclisin başkanı hükümetinde başı sayılmaktadır.

- Misakı Milli'yi ve Milli Bağımsızlığı gerçekleştirmek istemiştir.

Nedeni: Milli Mücadelenin başarıya ulaştırılması amaçlanmıştır.

- Siyasi partiler yer almamıştır.

Nedeni: Birlik ve Beraberlik korunmak istenmiştir.

BÜYÜK MİLLET MECLİSİNE KARŞI ÇIKAN AYAKLANMALAR

BÜYÜK MİLLET MECLİSİNE KARŞI ÇIKARILAN İSYANLAR	
Doğrudan, İstanbul Hükümeti tarafından çıkarılan isyanlar	Anzavur İsyanı Kuvâ-yı İnzibatiye (Halifelik Ordusu)
İstanbul Hükümeti ve İtilaf Devletleri'nin kışkırtmalarıyla çıkan isyanlar	Bolu, Düzce-Hendek, Çopur Musa(Afyon), Bozkır, Millî Aşireti İsyanı(Urfa), Koçgiri (Erzincan), Ali Batı(Bayburt), Delibaş Mehmet (Konya) ve Cemil Çeto (Batman), Zile(Tokat), Çopanoğulları (Yozgat)

Kuvâ-yı Millîyeci olup sonradan isyan edenler	Ethem Bey İsyanı Demirci Mehmet Efe İsyanı
Azınlıkların çıkardığı isyanlar	Ermeni İsyanları Rum (Pontus) İsyanları

Büyük Millet Meclisinin İsyanlara Karşı Aldığı Tedbirler

- İstanbul Hükümeti'yle resmi ilişkiler kesildi.
- İstanbul Hükümeti'nin yayımladığı fetvaya karşı Ankara Müftüsü Rıfat (Börekçi) Efendi ve 150 müftünün imzasıyla Millî Mücadele'yi destekleyen fetva yayımlandı.
- 29 Nisan 1920'de meclis tarafından ayaklananlarla mücadele etmek ve askerden kaçışları önlemek amacıyla Hıyanet-i Vataniye (vatana ihanet) Kanunu çıkarıldı.(Meclis yasama yetkisini kullanmıştır)
- Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun özellikle askerden kaçmaları önlemede yetersiz kalması üzerine Meclis, 11 Eylül 1920'de Firariler Kanunu'nu çıkardı.
- İstiklal Mahkemeleri kuruldu bu mahkemelerde milletvekilleri görev aldı. (Meclis yargı yetkisini kullanmıştır)
- Halkın doğru bilgilendirilmesi amacıyla Anadolu Ajansı kuruldu ve Hakimiyet-i Milliye gazetesi çıkarıldı.

Ayaklanmaların Sonucu

- Çıkan isyanlar millî kuvvetlere zaman ve insan kaybettirdi.
- Millî kuvvetlerin savaş gücünü zayıflattı.
- Millî Mücadele'nin uzamasına neden oldu.

- Yunan işgalinin Anadolu'nun içlerine kadar yayılmasına sebep oldu.
- Millî birlik ve beraberliğin sağlanmasında, **sosyal hayatta ve savaşıma gücünde derin yaralar** açtı.
- Bütün bu olumsuzluklara rağmen **meclis**, tüm isyanları bastırarak otoritesini güçlendirdi ve **Anadolu'da tek hâkim güç** haline geldi.

YOK HÜKMÜNDE BİR ANTLAŞMA: SEVR (10 AĞUSTOS 1920)

I. Dünya Savaşı'ndan yenik ayrılan devletlerle yapılan barış antlaşmalarının esasları **Paris Barış Konferansı'nda** belirlenmiş ve antlaşmalar imzalanmıştı. Osmanlı Devleti'yle imzalanacak olan barış antlaşması İtilaf Devletleri arasındaki **görüş ayrılığı** ve **Türk halkının direnişi** nedeniyle gecikmiştir.

İtilaf Devletleri, **18-26 Nisan 1920** tarihleri arasında, İtalya'nın **San Remo kentinde** bir barış taslağı düzenlemiştir. Bu taslağı Tefik Paşa başkanlığındaki Osmanlı heyetine sunsalar da Tefik Paşa, antlaşma şartlarını kabul etmemiştir.

İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'ni Sevr'in taslağını kabul ettirmek için ;

- İngilizlerin desteğindeki **Yunan kuvvetlerini Milne Hattı'ndan genel saldırıya** geçirdiler.
- Yunan ordusu 22 Haziran 1920 tarihinden itibaren Nazilli, Balıkesir, Bursa, İzmit, Uşak, Alaşehir ve Edirne'yi **işgal etti**.
- İngilizler, **Mudanya ve Bandırma'ya** asker çıkardı.

Bu gelişmeler sonrasında Sevr'in taslağını görüşmek üzere İstanbul'da **Saltanat Şurası** toplandı. **Padişah ve Sadrazam Damat Ferit'in** de katıldığı bu toplantı sonunda **Topçu Feriki (Korgeneral) Rıza Paşa** dışındaki şura üyeleri antlaşmanın **kabul edilmesine** karar verdiler. **Bunun üzerine Paris'e giden Osmanlı heyeti 10 Ağustos 1920'de İtilaf Devletleri'yle Sevr Antlaşması'nı imzaladı.**

Antlaşmada yer alan önemli maddelerden bazıları şunlardır:

-Siyasi Maddeler

- İstanbul ve çevresi ile Anadolu'nun bir bölümü Osmanlı Devleti'nde kalacak fakat azınlıkların hakları gözetilmezse **İstanbul, Türklerin elinden alınacak.**

Yorum: İstanbul'u işgal edebilmek için **yasal zemin** hazırlanmıştır.

- Boğazlar tüm devletlerin gemilerine açık olacak, **uluslararası bir komisyon** tarafından yönetilecek, bu komisyonda Türk üye bulunmayacak.

Yorum: Egemenlik haklarına ve bağımsızlık ilkesine **aykırı** bir durumdur.

- Azınlıklara, **çok geniş siyasi, sosyal ve kültürel haklar** verilecek.

Yorum: Egemenlik haklarına ve bağımsızlığa aykırıdır.

- Doğu Anadolu'da iki yeni devlet kurulacak

Yorum: Misakı Milliye aykırı bir durumdur. **Doğu'da Ermeni ve Kürt devleti kurmak** amaçlanmıştır.

-Askeri Maddeler

• Askerlik, zorunlu hizmet olmaktan çıkarılacak. Türk ordusunun sayısı **elli bin kişiyi** aşmayacak. Bu ordunun **tank, top, ağır makineli tüfek ve uçağı** olmayacak.

Yorum: Osmanlı Devleti **savunmasız** bırakılmak istenmiştir.

-Ekonomik Maddeler

• Kapitülasyonlardan bütün devletler yararlanabilecek.

Yorum: **Ekonomik bağımsızlığa aykırı** bir durumdur.

• Osmanlı kaynaklarını korumak ve artırmak için mali bir komisyon kurulacak, bu komisyon Osmanlı bütçesini kontrol edecek.

Yorum: **Ekonomik bağımsızlığa aykırı** bir durumdur.

• Kazı izni ancak arkeolojide yeterli deneyim sahibi olan kişilere verilecek. Osmanlı Hükûmeti, bu izinleri verirken hiçbir milletin bilginlerini geçerli bir sebep olmaksızın kazı yapmaktan yoksun bırakmayacak.

Yorum: Osmanlı Devleti sınırları içindeki zengin tarihi mirası kendi **çıkarları doğrultusunda** kullanmak istemişlerdir.

-Sınırlar

- Antalya, Konya, İç Batı Anadolu ve On İki Ada **İtalya'ya** bırakılacak.
- İzmir, Ege Bölgesi'nin büyük bölümü, Doğu Trakya ve diğer Ege adaları **Yunanistan'a** verilecek.

Yorum: İngiltere Akdeniz'de güçlü bir İtalya istemediği için İzmir ve çevresini Yunanistan'a vermiştir.

- Antep, Urfa, Mardin ve Suriye **Fransa'ya** verilecek. Adana'dan Kayseri'ye ve Sivas'ın kuzeyine kadar olan bölge **Fransız nüfuz bölgesi** olacak.
- Arabistan, Irak ve Ürdün başta olmak üzere Arap topraklarında **İngilizler manda yönetimi** kuracak.

Sevr Antlaşması Geçersizdir Çünkü;

- Bir antlaşmanın yürürlüğe girebilmesi için Osmanlı anayasası **Kanun-i Esasi'ye** göre Mebusan Meclisinde onaylanması gerekiyordu.
- Mebusan Meclisi İstanbul'un işgali sonrası İtilaf Devletleri tarafından dağıtılmıştı ve Padişah, meclisi süresiz kapattığı için **antlaşma meclis tarafından onaylanmamıştır.**
- Osmanlı Hükûmeti tarafından "**Saltanat Şurası**" adı altında oluşturulan bir komisyon tarafından onaylanan bu antlaşmanın **hukuki geçerliliği yoktur.**

Sevr Antlaşmasına TBMM'nin Tepkisi

Millî iradeyi temsil eden Büyük Millet Meclisinin antlaşmaya tepkisi **çok sert** oldu. Antlaşma **Misakımillî'ye aykırı olması** ve Türk milletinin bağımsızlığını yok sayması nedeniyle Meclis, antlaşmayı tanımadığını ve **antlaşmayı imzalayanların vatan haini** olduğunu ilan etti.

Sevr Antlaşmasına Mustafa Kemal'in Tepkisi

Mustafa Kemal "Siyasal bağımsızlığımızı, adli, ekonomik ve mali hayatımızı yok etmeye ve sonucunda yaşama hakkımızı ortadan kaldırmaya yönelmiş Sevr Antlaşması bizce yoktur." diyerek Sevr Antlaşması'nı **kesinlikle tanımadığını** belirtmiştir.

Sevr Antlaşmasına Türk Halkının Tepkisi

Antlaşma Türk milleti tarafından da **teпкиyle karşılanmış** ve reddedilmiştir. Türk milleti asla karamsarlığa düşmemiş, tam tersine direnme gücünü daha da artırmış, işgalcilerle savaşp onları Anadolu'dan atarak bu antlaşmanın **uygulanmasını engellemiş** ve **onaylamadığını** göstermiştir.

NOT: Sevr Antlaşması Osmanlı'nın imzaladığı son antlaşmadır.

NOT: Ölü doğmuş ve uygulanamamış bir antlaşmadır.

SÖZLÜK

Ajans: Haber toplama, yayma ve üyelerine dağıtma işiyle uğraşan kuruluş.

Anayasa: Vatandaşın birbiriyle ve devletle olan ilişkilerini düzenleyen hukuk kurallarının bütünü.

Ateşkes : Savaşan iki gücün isteğiyle çarpışmaya belli bir süre için ara vermesi.

Balkanlar: Balkan Yarımadası da denilen, Hırvatistan, Sırbistan, Slovenya, Karadağ, Makedonya, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Romanya, Bulgaristan, Yunanistan ve Trakya'yı içine alan bölge.

Cemiyet : 1. Dernek. 2. Toplum.

Cemiyet-i Akvam : 1. Milletler Cemiyeti. 2. Ülkeler arasında yaşanabilecek sorunları barışçı yollarla çözmek için 1919 yılında kurulan uluslararası bir kuruluştur.

Cermenizm: Cermen uluslarını tek bir idarî çatı altında toplama ülküsünü güden düşünsel ve siyasal akım. (Avusturya, Almanya, Hollanda)

Cihat: Din uğrunda yapılan savaş.

Dâhiliye: Devlet yönetiminde iç işler.

Dahiliye nazırı : Osmanlı Devleti'nde içişleri bakanı.

Fetva: İslam hukuku ile ilgili bir sorunun dinî hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislam veya müftü tarafından verilebilen belge.

Fiilen sona erme: Bir devletin topraklarının işgal edilmesi, devletin işlevini kaybederek kayıtsız şartsız teslim olmasıdır.

Genelge: Yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol göstermek, herhangi bir konuda aydınlatmak, dikkat çekmek üzere ilgililere gönderilen yazı, tamim.

Hariciye: Devlet yönetiminde dış işler.

Hariciye Nazırı: Osmanlı Devletinde dış işleri bakanı:

istihkâm : 1. Sağlamlık, kuvvet. 2. Kuvvetli siper.

İttifak : Bağlaşma, anlaşma, uyuşma.

İtilaf : Anlaşma, uyuşma, uzlaşma.

İttihat ve Terakki : Osmanlı'da ordu mensubu olan subayların kurduğu cemiyet.

Jeopolitik : 1. Coğrafya, ekonomi, nüfus vb.nin bir devletin politikası üzerindeki etkisi. 2. Bir devlette bir bölgede uygulanan politikayla o yerin coğrafyası arasındaki ilişki.

Kabine : Bakanlar kurulu, hükümet.

Kanuniesasi : Osmanlı anayasası.

Kapitülasyon: Bir devletin başka bir devlete siyasi, sosyal ve ekonomik alanlarda tanıdığı ayrıcalık.

Komisyon : Bir konu üzerinde çalışıp tartışarak karara varmakla vazifeli kişilerden oluşan heyet.

Kongre : 1. Kurultay. 2. Bir kuruluşun sorunlarını konuşmak üzere ilgili kişilerin katılımıyla yapılan toplantı.

Manda : I. Dünya Savaşı'ndan sonra, kimi az gelişmiş ülkeleri, kendi kendilerini yönetecek bir düzeye eriştirip bağımsızlığa kavuşturuncaya dek Cemiyet-i Akvam adına yönetmek üzere kimi büyük devletlere verilen vekillik.

Mebus: Milletvekili

Mebusan Meclisi : Osmanlı Parlamentosunda halkın seçtiği üyelerden oluşan meclis.

Meclis hükümeti sistemi : Meclis başkanının hükümetin de başkanı olması. Hükümet (bakanlar) üyelerinin meclis içinden tek tek oylanarak seçilmesi.

Meşrutiyet: Hükümdar ile yönetilen bir ülkede hükümdarın yanında halkın seçmiş olduğu bir meclisin yer aldığı yönetim biçimi.

Nüfuz : 1. İçine geçme. 2. Söz geçirme, güçlü olma, erk.

Otorite : Siyasi veya idari güç.

Panslavizm: Rusların Slav asıllı bütün halkları tek çatı altında toplamak istediği politika (Rus, Beyaz Rus, Ukraynalı, Leh, Sırp, Hırvat, Slovak, Sloven, Çek ve Bulgar)

Sömürgecilik: Bir devletin kendi sınırları dışında başka bir devletin yeraltı ve yerüstü kaynaklarını kendi çıkarları doğrultusunda kullanmasıdır.

Taarruz : Saldırı, hücum, ileri harekât.

Tehcir: Göç ettirme, göç etmesine sebep olma.

terhis : Askerlik ödevini bitirenleri ordudan bırakma.

Turancılık: Bütün Türkleri milli bir duygu ile birleştirerek tek bayrak altında toplamayı amaçlamıştır.

Veliaht : Bir hükümdarın ölümünden veya tahttan çekilmesinden sonra tahta geçmeye aday olan kimse.

Vilayat-ı şarkîye : Doğu illeri.